

Փոքերը ՇԱՐԱԹ օրերը կը ճրատարակուի։
Տարեկան բաժանորդագրինքն էր կու. եւ կես
արծաթ Մեհիտ կանխիկ վճարելի, րե՛ մայրաքա-
ղաքին եւ իւր արուարժունաց եւ րե՛ զաւանուաց
նամար։

Վեց է երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ
կրնողունոյի :

Տեղական և գաւառական քրդատարութեան
ծախարը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :

Հատը 40 փարայ է, եւ կը գտնուի մասնա-
նորայէն Պանճե-Գարու ջրավաճառ եւ գրավա-
ճառ Պօղոս եւ Յակոբ աղայից խանութները :

Ծանուցման տողը 3 դուրուշ է մեկ անգամի
համար : Առեյի ածան կըլլայ առեյի անգամներու
համար :

Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր
ուղղելի առ Տնօրեն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան Կ. Պօլիս
Պալըզ-Քաղար Նաճիյէ խան վերի լարէ քիւ 16 :

ADRESSE

H. S. ALADJADJIAN

Directeur du journal Arménien Pountch
—16 Nafie-Han, Balouk-Pazar 16—

CONSTANTINOPLE

ፊኩታ 2423

Ṭ Ṭ, Ṭ Ṭ, Ṭ

1888 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 5

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆԶԻ

Ուսուցչական Մարմին : — Ինչպես ազդեալին եկեղեցական մարմնոյն նիւթական ու բարոյական վիճակին բարեկարգութեան համար անյայտ խնամք ու հոգածութեան անհրաժեշտ պէտք են , որպէս զի Հայ ժողովուրդն ամէն ուրեք հալուական բարեօր վերակացութիւն ներքեւ գտնուի , և ազգային կրօն ու լեզու՝ ազգային գոյութեան կենսական տարերք տնօրէնար պահպանուին , նոյնպէս ազգային ուսուցչական մարմնոյն նիւթական ու բարոյական վիճակի բարւոքման համար մեծ վրոյթ ու հոգատարութիւն անհրաժեշտ պէտք են , որպէս զի ազգային կրթական գործը ըստ արժանւոյն , առաջադիմէ : Գաջ տեղեակ լինելով ուսուցչական մարմնոյն նիւթական անհանդուրժելի կացութեան՝ քանիցս առաջարկեցինք որ ուսուցիչներէ վկայականի ու գասազրոյց համար որ և է տուրք չառնելու , և թէ՛ ուսումնական տեսչութեան կամ այլ պիտոյից համար հասութից նոր աղբիւրի պէտք կայ ջանալուիչ տեղէ հայթայթել : Զայեցինք ցարդ թէ մեր այս առաջարկութիւնն ընդունուած է , և այդ տուրքերն ու ուսուցչաց գանգատները ջնջուած են : Ուստի դարձեալ Ուսումնական Խորհրդոյ ու շաղկութեան կը մատուցանեմք մեր այդ առաջարկութիւնը , Խորհրդոյն իւրաքանչիւր անգամք ի հարկէ խեղամուտ են թէ մեր ազգային ուսուցիչք քաջալերութեան ու ձեռնառութեան կարօտ են մեծապէս , և չեն կրնար հասութի աղբիւր լինիլ ազգային՝ անուղի՝ ո՛ր և է պիտոյից համար , նիւթական զոհողութիւններ ընելու կարող վիճակի մէջ չեն նոքա : Ուսումնական պատուարժան խորհուրդն ի հարկէ պարտի նաև անարժան ու ապիկար անձանց ուսուցչական վկայագիր չտալ , և անբարոյական վարմանց մէջ զբաւնրող անձանց չցուցնել վարժարանաց սեմերն անգամ : Այսպէս անտարակոյս կազմունանայ ուսուցչական մարմինն և արժանավայել կազմակերպութիւն մը կառնու : Սոյն ընտրութեան գործը գիրաւ կը կատարուի այժմ , քանի որ ուսումնական Խորհուրդն որոշած է փոխել ուսուցչական վկայականներն , Մուշուսած չէ անշուշտ թէ այդ վկայականաց բաշխման ատեն չատ կողմերէ գտնգատանաց ձայներ լսուեցան և հրատարակեցան թէ վկայականաց բաշխումն անաշուաբար կատարուած չէ , և արժանաւորաց խումբն մը չտեսադատուած , ու անարժանից խումբն մը նախագատուած է : Ահաւասիկ պէտք է կատարեալ արդարութեամբ ի ընին առնուլ այս գանգատներն , և խրախուսել ար-

ժամանորներն, վառն զի՝ որպէս
արժանաւոր եկեղեցականաց սու-
փու տառապանաց մէջ կը տուայ-
տի ևկզն, նոյնպէս ո՛չ սակաւ կը
ֆլաւի Աղբն առ ի չգոյէ կարեոր
թուով արժանաւոր ուսուցչաց,
Յոյս մեծ ունիմք թէ, Ուսումնա-
կան Խորհուրդն առաւել քան զա-
ռաւել կը խորհի այս ամենուն վե-
րան, և ջանաւորաբար կը լինի ինա-
մով մեծաւ գործնեղութեւ բանաւոր
անօրինով թիւներու:

(Թղթակցութիւն փոխօր)

19 Էպր. 1888: - Յալալ.

նի է թէ այս հասարակապետա-
կան աղաւա երկրին մէջ փափուկ
սեռն չունի իրաւունք միջամտել
քաղաքական գործոց, և ոչ բուհ-
արկութեանց մասնակցելու շնոր-
հը կը ներուի իրեն: Կանայք առ
հասարակ բնութեան Արարչին մի
հրաշակերտը նկատուելով, իբր
օգտակար ինչ իրօք կը պաշտօն
աստ. արք յոյժ կը պատուափ
րեն իրենց կիները, կը յարգեն,
կը շողքօքթեն, այլ երբեք չեն
ներեր որ ձայն ունենայ քաղա-
քական և ընկերական գործոց մէջ,
կնոջ պաշտօնը՝ ըստ տեղական
վարդապետութեան, աչերու և
սիրահրու հաճոյ զարդի մը տեղը
լեցնելն է միայն. զարդն կամը
չունենար. հետեապէս հպատակ
է կոշտ սեռի կամաց և հաճոյից
կրդարի ճշմարիտ է թէ կան տե.
ղեր, անշան փոքր տեղեր, ուր
կինը դոյզն ինչ ազատութիւն կը
վայելէ. եթէ ո՛չ համահաւասար
արանց, գէթ սահմանափակ ա.
զատութիւն մը՝ զոր շատ կանայք
կը մերժեն իբրնախառնական իրենց
սեռին և հանճարոյն: Կնոջ պաշ-
տօնը աւելի նասկան է աստ. քան
ընկերականն. ընկերութեան պաշ-
տելի էակն ընկերութեանց կազ-
մակերպութեան մէջ ստորին էակ
մը կը կոչուի, անարժան հաւա-
սարութեան: Այս է տեղոյս կա-
նանց ողորմելի վիճակը. ա՛լ աւե-
լի, որովհետեւ ազատ երկիր հա-
սարակապետական երկիր, ժողո-
վրդեան կամոց հպատակ երկիր
մը է այս: Մեր քաղաքը, և
ուրիշ մի քանի քաղաքներ, յետ
բազում դժուարութեանց, շնոր-
հած են կանանց՝ մասնակցիլ բուհ-
արկութեանց այն մասին, որով
կընտրուին դպրոցաց տեսչութեան
պաշտօն վարող ժողովոյ անդամք:
Սոյն ժողովոյ անդամոց մէկ եր-
րորդը կարելի է փափուկ սեռէ
ընտրել այլ հերելի չէ որ վերընտ-
րուին, թէպէտ մեր սեռի վերա-
բերող անձինք կրնան վերընտ-
րուիլ: Ինչպէս կրեի, աստ ևս
կանանց բնական իրաւանց վերայ
բռնութիւն մը կը բանեցնէ օրէն-
քը, որուն հետեւութիւնն սա եղած
է որ դպրոցական ժողովոյ անդա-
մոց մէջ մէկ կամ երկու անդա-
մուհիներէ աւելի դնուել կարելի

եղած չէ . այս իսկ է որ կը փա-
վարեմ չեղողոյս կոչող սեւոր : Այս
փառացական ժողովոյ անդամոց
ընտրութեան մասին երկտարեան
գրելով՝ մեկնութիւն մը տալ կը
փախարիմք այն հետաքրքրական
ցոյցի վրայ , զոր այս տարի ընտրու-
թեանց առթիւ քաղաքիս կանայք
ի գործ դրին . ցոյց մը որուն նմանը
տեսնուած չէր ցարգ : Աստանօր
հարկ անհրաժեշտ է խնդրին չեղիլ
վայրկեան մը՝ պատմելու համար
թէ ինչ պատճառաւ առաւել
քան քսան հազար կանայք կը մաս-
նակցին սոյն ժողովոյ անդամոց
ընտրութեան ըուէարկութեան
այս տարի : Պատասխանն պարզ
է . ինչ որ քանկոց գրած եմ՝ ար-
դէն , և այն է թէ հռովմէակա-
նութիւնն և բողոքականութիւնն
իրենց մերկութեամբ հրապարակ
կիշնեն՝ պատերազմ՝ հրատարակե-
լով միմեանց դէմ . պատերազմ որ
միոյն կամ միւսին ոչնչանալն կըս-
պառնայ : Դիտէ՛ք արդէն թէ այս
երկրին բառգիրքերուն մէջ Չափա-
ւորութիւն բառը դպութիւն չու-
նի , ամէն խնդիր կը մղեն կա՛մ
սառուցեալ և կա՛մ տրեցեալ բե-
ւեւո՛ւր . միշին սահման չկայ . կը
հետեւի թէ դպրոցական խնդիրը
ևս , որոյ առանցքին վերայ կը
դառնայ երկու անհաշտ եկեղեցե-
կացի միմաքանութիւնը՝ ա՛յն սո-
տիճան չափազանց ծայրայեղու-
թեան հասուցած են որ կենաց
և մահու խնդրոց կարգն անցած
է . և իրօք ալ յոյժ կարեւոր է
խնդիրը , նկատելով թէ հռովմէ-
ականութիւնն հին աշխարհի մէջ
կորուսած աղքեցութիւնը որ այն-
չափ կը նախատուի և կը դատա-
պարտուի լուսաւորեալ աշխարհէ,
իւր բոլոր զօրութիւնը աստ ամ-
փոփած է՝ հարուածելու համար
բողոքականութիւնը , որոյ վրա-
տակաց վերայ պիտի վերականգ-
նէ անդառնալի կորստեան դա-
տապարտուած դահլ : Միւս կող-
մանէ բողոքականութիւնն իւր
236 բաժանութիւնով կը պատ-
րաստուի ճակատամարտի , օգ-
նութեան կոչելով նախապաշա-
րուսն , սկեպտիկեան ոգին . և
որ աւելի զգուշին է՝ հռովմէա-
կան կղերի օրինակին հետեւելով ,
եկեղեցւոյն բեմէն ատելութիւն
կը քարոզէ ի մէջ երկու քոյր քը-
րիստոնէական եկեղեցեաց , եկե-
ղեցիք որք ամէն տեսակէտով մի
և նման են միմեանց . արդարեւ
բողոքականութիւնն ո՛չ այլ ինչ է
բայց եթէ հռովմէականութիւն
առանց պատմի . ճիշդութեանու-
թիւնն այնչափ մուտ գտած է բո-
ղոքականաց մէջ որչափ որ է
հռովմէականաց մէջ . ինչ որ են
յաւակնութիւններն Հռովմայ Պա-
պին՝ նոյնն է բողոքական կղե-
րին . սա՛ տարբերութեամբ թե-
րեւ որ մին գոնէ առաքելական

յաճորդութիւնն ունի, իսկ միւսը բոլորովին զրկեալ է այդ առաւելութենէն: Ասկէ աւելին գրեւ աւելորդ է քանի որ այդ երկու ծանօթ եկեղեցեաց գործերը յայտնի են: Ուստի մեր դառնամբ մեր պատմութեան: Ընդհանրաւ Միացեալ Նահանգաց մէջ ամէն կողմ թաղական դպրոցները կը բացուին երկու տարիէ ի վեր: վերատեսչութեամբ հռովմէական կղերի. աշակերտք առնուած են երկրին հասարակաց դպրոցներէն, որոնք կը հռչակուին իբր անաստուած և անկրօն դպրոց, հետեւեալէս անարժան հռովմէադաւան մանկտոյ. բնական է հետեւցնել թէ երբ հռովմէական կղերը երկրին դպրոցները անաստուածութեան և անկրօնութեան օրօրան կը քարոզէ, բողոքական կղերն ալ իւր կողմանէ հռովմէականաց դպրոցները դատապարտէ՝ սաղայելական, ևն, անուանելով զայն. այս երկու հակառակ տրամաբանութեանց մէջ ճշմարտութիւնն սա՛ է որ դպրոցներէ երկուքն ալ հեռի են օգտակար լինելէ իբրեւ բարոյական յառաջդիմութեան միջոցներ. մին կառաջնորդէ դէպի խաւար, իսկ միւսը դէպի անհաւատութիւն: Իրոք ինդիքը սա եղբայրացութեան կը հասնի թէ Միացեալ Նահանգաց ապագայ սերունդը հռովմէադաւան և բողոքական դաւանութեանց բաժանմանց և ստորաբաժանմանց վարդապետութեամբ պիտի կրթուի, և ահա ճիշդ այս ինդիքն լուծել կը կոչուի երկրին իդական սեւոր, իւր ազատ բռնէներովն յայտնել թէ ո՞ր եկեղեցւոյն ազդեցութեան ներքեւ կը փափաքին դաստիարակել իրենց զաւակները: Պօթժօն քաղաքի պատմութեան մէջ երբեք պատահած չէ, կրօնի, որ մէկ քանի հարիւրէ աւելի կանայք հաճէին քուէ տալ դպրոցական ժողովոյ անդամոց ընտրութեան ժամանակ. իսկ այս տարի, ինչպէս ըսինք, քան հազարէ աւելի կանայք արձանագրել կուտան իրենց անունները ընտրողաց ցանկին մէջ, որպէս զի քուէարկութեան իրաւունք ի գործ դնեն, որով պիտի գիտցուի քաղաքիս դպրոցներու ապագայ ուղղութեան տեսակը: Քաղաքիս լրագիրներէ ոմանք որ աւելի աղատական քան թէ կուսակցական ոգւով կը դրեն, կը փատահայնեն իրենց ընթերցողները թէ քուէարկութեան մասնակցելու փափաքով իրենց անունները արձանագրելու տուող կանանց ութսուն առ հարիւրն հռովմէադաւան կանայք են. գրել խաւորապէս Իւրանտադի կանայք, որ՝ եթէ ճշմարիտ է, կապացուցանէ, եթէ երբէք պէտք ունէ

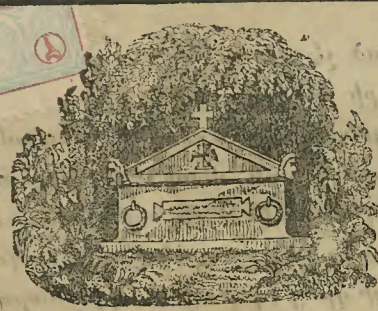
ինք ապացոյցի, թէ հռովմէական-
նութիւնն կը տիրապետէ քաղա-
քիս ամէն հաստատութեանց վե-
րայ, հակառակ բողոքական մո-
լեռանդ. և տգէտ կղերի ճգանց,
Բողոքական քարոզչաց գրեթէ
բոլորն ալ ժամանակէ մը ի վեր
ամէն խնդրի, քրիստոնէական ա-
մէն վիճաբանութիւն մէկզեկ թո-
ղած, հռովմայ դէմ կը մըքատին.
դպրարարութիւններ, ամբաստան-
նութիւններ, նախատական խօս-
քեր, սպառնալիք և այլ. ամէն
միջոց կը գործածեն հռովմէական
նութեան վարկը կոտորելու հա-
մար, որոց բողոքին դէմ հակա-
ռակ կողմն կը պատասխանէ նոյն-
չափ նախատական ոճով և եղա-
նակաւ, և այդ երկու տաղտկա-
ցուցիչ հայհոյութեանց դէմ խեղճ
Ժողովուրդը կը տարուբերի աստ
և անդ առանց կարող լինելու
որոշման մը հասնիլ: Այս է ահա
տեղւոյս օրուան հրատապ խն-
դիրը, զոր լուծել կը կոչուի Պօ-
թոնի իգական սեռը, և որուն
ընտրած անդամոց կամքէն կա-
խում պիտի ունենայ քաղաքիս
դպրոցներու ապագայ վիճակը.
այսինքն թէ հռովմէական թէ
բողոքական կրօնն պիտի տիրա-
պետէ մեր դպրոցներու վերայ
հաստատութիւնը, որոց վերայ
են մեր յոյսեր և որոց վերայ
կանգնուած է հանրապետութեան
ապագայն և ներկայն իսկ: Մեր
նահանգային սահմանադրութիւ-
նը կը տրամադրէ թէ Վլմէն կրօն
ազատ է իւր ուզած կերպով եր-
կըրպագել, այլ ո՛չ և մի կրօն
կամ եկեղեցի իրաւունք չունի
դրամական օգնութիւն տնկա-
լել հասարակաց արկղէն»: Կը հե-
տեի թէ ո՛չ հռովմէական և ո՛չ
բողոքական կրօնները իրաւունք
չունին պնդել թէ քաղաքիս կամ
ամբողջ նահանգիս հասարակաց
դպրոցները մի կամ միւս կրօնի
ուղղութեանց ոյժ տան, դրամա-
կան թէ բարոյական. իւրաքան-
չիւր եկեղեցի պարտի հոգ տա-
նիլ իւր դաւանութեան վերաբե-
րող մանկտոյնն՝ առանց ընդհա-
նուրի պակկցութեան և առանց
իշխանութեան ազդեցութեան.
ահա ճիշդ այս կէտի վերայ կը
տեսնուի բողոքական յարանուա-
նութեանց բաժանու մնաբոլ ապա-
կանիչ աղբեցութիւնը. սորա հա-
կառակ հռովմէական եկեղեցւոյն
անփոփոխելի միութիւնն կապա-
հովէ իւր գոյութիւնը, այս երկ-
րի վերայ ևս տիրապետելու հա-
ւանականութիւնն գուշակել տա-
լով դժբաղդաբար: Ն. ԲԵՍՈՒ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒԲԵՐ

Ամեն Ս. Պատրիարք Հայրն՝
որ չորեքշաբթի պիտի ներկայա-
նայր Օգոստ. Սուլթանին, առա-
ջիկայ երկուշաբթի պիտի ներկայա-

յանայ ըստ ազգայնականութեան
կայսերական պալատան։ Այսպէս
տաճգման պատճառ եղած է չո-
րեքշաբթի առուր խառնակ օգն։
— Երկուշաբթի Ամեն. Ս Պատ-
րիարք Հօր հետ Օգոստ. Սուլթանին
պիտի ներկայանան Սէֆէրեան Տ.
Սիմէն և Նար - Պէյ Տ. Խորէն
Սրբազանը։ Նորին Սրբազանութիւն-
ը պալատէն Ղալաթիոյ ճանա-
պարհաւ պիտի վերադառնայ, և
Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղե-
ցիէն պիտի ընկերանան եպիսկո-
պոսներ, վարդապետը, քահա-
նայը և ազգային պաշտօնաւոր ու
անպաշտօն երեւելաց խումբ մը։
— Ինչպէս Սմեն. Տ. Յարու-
թիւն Ս. Պատրիարք Հօր, Օգոստ.
Սուլթանին հաճեցաւ երրորդ աս-
տիճանի Մէճիտիյէ պատուանշան
հնորհել Երուսաղիմայ ազգային
վանուց վարչական ժողովոյ ատե-
նապետ Գեր. Տ. Աստուածատուր
եպիսկոպոսի, լուսարարապետ
Գեր. Տ. Սահակ եպիսկոպոսի և
վանական վարժարանին տնօրէն
Գեր. Տ. Մամբրէ եպիսկոպոսի, և
չորրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ Ե-
րուսաղիմատան և Պատրիարքա-
րանի կրօնական դիւանի քարտու-
ղար Արժ. Տ. Գաբրիէլ վարդա-
պետի Անուշեան։
— Եղիպտոսի Հայոց Առաջ-
նորդ Գեր. Տ. Մատթէոս Ս. Ե-
պիսկոպոս Իզմիրեան՝ որ հրա-
ժարած էր վերջին օրերս, ետ
առեր է հրաժարականը՝ չկրնա-
լով դիմադրել թախանձանաց մե-
ծադոյն մասին ժողովրդեան։
— Կրօնական ժողովն այս շաբ-
թու չկրցաւ օրինաւոր նիստ ընել
անդամոց մեծագոյն մասին բա-
ցակայութեան պատճառաւ։
— Աստուծական Խորհրդոյ ե-
րեք անգամը պակասած լինելով
նոյա տեղ ընտրուեցան Պառնաս-
եան Պողոս, Մելիքեան Եղիաշար
և Կիւլաքենեան Յովհաննէս Եփէն-
տիք։
— Կը լսեմք թէ Կարնոյ ազ-
գայինը սկսեր են դժգոհել իւր-
եանց Գեր. Առաջնորդին ընթա-
ցից դէմ, ակնկալութեան հակա-
ռակ գտնելով զայն։ Ըստ մեր
տեղեկութեանց, անպատշաճ կը
համարին Պապին կոնդակին դէմ
Պատրիարքարանի Շրջաբերականը
չընթեռնուլն յատենի եկեղեցւոյ,
և հաճելի չլուրի այս արգելքին
համար տրուած ո՛ր և է բացա-
տրութիւն։
— Հայազգի ճարտար արուես-
տագէտներէն Միքայիլ Եփէնտի Կ.
Դալիպեան (ոսկերիչ ի Պէդէս-
թէն) Օգոստ. Սուլթանին մատուց
արծաթեայ ծխատուփ մը, որոյ
վերայ նկարեալ է Կ. Պոլսոյ տե-
սարանն ի Պէշիքթաշէ. ի ճակատ
տեսարանին ոսկիէ քանդակեալ է
կայսերական զինանշանն, և տու-
վին չորս անկիւնները Սուլթան
Պապիդի աղբիւր, Պէյլէպէ-
յի ապարանքն և Պէշիքթաշի
պալատն դրանդիք։ Նորին Վե-
հապառութիւնը շատ հաւանելով
չորրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ
պատուանշան և Գեղարուեստից
չքաղեամ հնորհելն զատ, հրա-
մայեց ուրիշ տուփ մ'ալ շինել
Դալիպեան Եփէնտի արդէն համ-
բաւաւոր է իւր շինած մէկ ժա-
մացուցին համար՝ որ 12 տարին
մէկ անգամ կը լարուի, և ոսկե-
այ ճարտարարուեստ տուփի մը
համար որ 1878 ին Փարիզի Ար-

ուեստահանգիսին մէջ հիացման
առարկայ եղան։
— Պրուսայի առաջնորդական
փոխանորդ Արժ. Տ. Արիստակէս
Մ. վարդապետ Վանքեան, որ Պի-
լէճիկի առաջնորդ ընտրուած էր
և ընտրութիւնը Պատրիարքարա-
նէն վաւերացեալ, հրաժարեր է։
— Վեհափառ Տ. Տ. Մակար
Հայրապետն ամենայն Հայոց, ի
Տփլիսի դռնուած ատենն այցելէր
է տեղւոյն Ներսէսեան ազգային
հոգեւոր դպրանոցը, Ս. Գայրան-
եան Հայ օրիորդոց դպրոցը, Մա-
րիամեան-Յովնանեան վարժարա-
նը, և Ս. Նշան եկեղեցւոյ դըպ-
րոցն, որ Հայուհեաց Բարեգոր-
ծական ընկերութեան հովանաւո-
րութեան և վարչութեան ներքե
կը գտնուի։ Այս վարժարանաց
Հոգաբարձուաց և ուսուցչական
մարմնոց կողմանէ շատ չքեղ և
եռանդուն ընդունելութիւն եղեր
է Նորին Ս. Օծութեան։ Այս-
կերտը և աշակերտուհիք զեղե-
ցիկ երգեր հնչեցուցեր են և ու-
ղերձներ արտասանուեր են, և
Ս. Հայրապետն օրհներ ու ազգու-
յորդորներ ուղղեր է։ Գայրան-
եան դպրոցի երկու աշակերտը
Նորին Վեհափառութեան մատու-
ցեր են աշակերտուհեաց մէկ ձե-
ռագործն յանձնուանալի յիշատակ
այցելութեանն։ Ձեռագործը Խոր-
հրդաւոր Ընթերց. պատկերն է
գեղեցիկ ոսկեգոծ շրջանակաւ։
Ս. Հայրապետն առ տեսչուհին
ուղղելով խօսքը՝ պատուիրէր է
զարգացընել աշակերտուհիները
համեստութեան զգացմանց և տը-
նարարութեան սկզբանց մէջ, որ-
պէս զի իւրեանց ծնողաց և հա-
սարակութեան պիտանի դաւակ-
ներ լինին։ Նորին Ս. Օծութիւնն
Մարիամեան-Յովնանեան վարժա-
րանին մէջ հանգուցեալ Յովնան-
նէս Յովնանեանի յիշատակն օրհ-
ներ, և պատուիրէր է իրոյթ տա-
նիլ յատկապէս որ աշակերտու-
հիք համեստ, գործասէր ու տը-
տես լինին։ Ս. Նշան եկեղեցւոյ
դպրոցին մէջ ալ Ս. Հայրապետին
ընծայուեր է աշակերտուհեաց ձե-
ռագործ սիւնոց և բարձ մը սե-
թաւեայ, որոց վերայ մետաք-
սեայ թելերով գործուած են շատ
ներդաշնակ գոյներով ծաղիկներ
և մէջը մի զամբիւլ ծաղկամբը
ի։ Նորին Վեհափառ Սրբազնու-
թիւնն աստ ևս իւր հայրապետա-
կան օրհնութիւնները տուեր և
մասնաւորապէս քաջալերեր է Ըն-
կերութեան մեղուաջան անդամ-
ները։ Դիտելի է թէ երբ այն ըն-
կերութեան վարչութեան ատե-
նապետուհի իշխանուհի Բէհրու-
թեան ներողութիւն խնդրեր է
ընկերութեան անդամոց ոմանց
յանգէտս ներկայ չգտնուելուն
համար, ժպտելով պատասխաներ
է Ս. Հայրապետն թէ ձեռն ի հար-
կէ ներուժ եմ ձեզ, որ դուք չե-
կաք ինձ մօտ. բայց դուք ինձ
չէիք ներել, եթէ ես չգայի ձեզ
մօտ։ — Նորին վեհափառ Սրբ-
ազնութիւնն այսպէս հակիրճ
բայց ազդուազոյն կերպիւ յայ-
տարարեր է թէ իւր գլխաւոր
պարտաւորութիւնն է առաւել
քան զամենայն ինամ տանիլ ազ-
գային կրթական գործին զար-
գացման համար, և ոչինչ խնո-
յել առ ի քաջալերութիւն ուշիա-
տողաց առ այդ կարեւորազոյն
գործ։

— Ռուսիոյ կայսրն, ի կողման
ուղեւորութեանն առթիւ Ս. Վա-
տիկոյ պատուանշանի երրորդ աս-
տիճանը տուեր է նաև մեր ազ-
գայիններէն Պ. Մատիտեանի՝ որ
Տփլիսի քաղաքապետ է. Ս. Ստա-
նիսլաւի առաջին աստիճանն՝ Ե.
Լիսաւէլսկիին՝ նախագի ներկա-
յացուցիչ Պ. Պողոս Մէլիք Բէգ-
լարեանցի. և Ս. Սեանիսլաւի եր-
րորդ աստիճան՝ Ախալցխայի քա-
ղաքապետ Պ. Յ. Մուրաֆեանցի։

Անհնարին ցաւով և դառնու-
թեամբ կը գուժեմք թէ՛ յանակըն-
կալ ի խոր և ի ծանրաթափած սուգ
համակեցաւ այս շաբթու Գաղաղ-
եան հանրածանօթ Տունն աղնու-
ղարմ և պերճափառ։
Կարապետ Եփէնտի Գաղաղեան,
երեքշաբթի, առողջ և կայտառ,
ըստ սովորութեան ընթերցէն, և
մինչև գիշերի ժամը 6, ժամանակ
անցընէն ետքը անկողին կը մըտ-
նէ, բայց երկու ժամ ետքը կար-
թընայ անձկութիւն զգալով. կեղ-
նէ բաղմոցին վերայ և ահա անդ-
կաւանդէ հոգին։ Ի դո՛ւր ամենայն հը-
նարք բժշկական։ Արտասուօք և
ողորմէր կը յոյն բուժանդակ տունն.
այլ յայլմէ եղած՝ կուլան առա-
քինափայլ մայրն, եղբարքն՝ Վե-
մաիայլ Յակոբ փաշա և Մեծաշուք
Նշան Եփէնտի, և նաղելափայլ
քոյրն՝ Աղանի տիկին Տէրուհեան.
Ընդ արշալոյսն, այս աղետալի
գոյժն առնելով Գաղաղեան Տան
ազգականք և բաղմովի բարե-
կամը ու ծանօթք, յապուշ հար-
եալ դունդաղունդ կը թափին ի
վշտակցութիւն։ Օգոստ. Սուլ-
թանն երկու բարձրաստիճան պա-
լատական զրկելով ցաւ կը յայտ-
նէ, և պետական և հայ ու օտար-
ազգի մեծամեծք ու աւագանին
կը փութան ի վշտակցութիւն։
Աւա՛ղ, ո՛չ ևս է Կարապետ Ե-
փէնտի Գաղաղեան, զոր 25 տա-
րիէ հետէ ճանչնալու պատիւն ու-
նէինք։ Արդ կարտասուէն՝ անշուշտ
ամեն անոնք որ ի ծածուկ վայե-
լած են նորա օգնութիւններն ու
բարիքն։ Արդ կուլան անշուշտ
ամեն անոնք՝ որ իւրեանց յուսա-
հատութեան ծանր վիճակին մէջ
առնա դիմած, և լիաձեւն՝ յու-
սալից ու զուարթ վերադարձա-
նէ։ Աւա՛ղ, քարածամ և յանա-
կընկալ կորուսէնք այն անձն, որ
առաւել խոնարհութիւն կը գլխոյն,
որ առաւել քաղցրաբարոյ, որ
առաւել զուարթաբարոյ կը հան-
դիսանայր ցորձալի Գաղաղեան
Տունն ի բարձրութենէ ի բարձրու-
թիւն և փառաց ի փառս կամ-
բառնայր։ Բարեմասնութիւնը
դիւցադնականք, զորս նուազա-
գոյնք ի մահկանացուաց կրնան ի
գործ և ի հանգէս բերել։ Եւստ
արժանի, շատ արդար ու վայե-
լուչ է քանդակել Հանգուցելոյն
գամբանին վերայ թէ առաքինու-
թեան ու խոնարհութեան անըստ-
գիւտ տալար մ'էր Կարապետ Ե-
փէնտի Գաղաղեան, աշխարհային
փառաց՝ բարձրութեան ու պատ-

ուոյ մէջ։ Այսպէս կը վկայեն
բաղմովիւնն յուղարկաւորաց և
կը դրուատեն, որ գեր ի վերոյ է
քան զամենայն շուք և հանգէս,
և քան զամենայն հրաշակերտ ար-
ձան և կոթողս։
Յակամայս կանցնիմք ի տխուր
բայց չքեղաշուք հանգէս յուղար-
կաւորութեանն, որ հինգշաբթի
տեղի ունեցաւ։ Առաւօտուն կա-
նուի յուղարկաւորաց կառօք ու
երկվարօք կը դրդէր Կ. Պոլսոյ
մեծ ու հոյակաւոր թաղն Բերա-
ս. Երրորդութեան եկեղեցին լու-
սավառեալ էր. տխուր կը հնչէին
անընդհատ ո՛չ միայն հայկական
այլ և յունական եկեղեցեաց դոն-
դակներն։ Հանգուցելոյն մարմի-
նը պարունակող սգայարդար դա-
դաղն պսակներով պատեալ բարձ-
րացեալ էր յատենի եկեղեցւոյն։
Ստուար բաղմովիւն համախըն-
նեալ էր։ Ժամը և ին, Ս. Պատա-
րադ մատուց Տ. Գաբրիէլ եպիս-
կոպոս Սրբաձեռեանց։ Ներկայ
էր Երուսաղիմայ Ամեն. Ս. Պատ-
րիարք Հայրն, Արքեպիսկոպոսներ,
եպիսկոպոսներ, վարդապետք և
դասք քահանայից, և փոխանոր-
դն Կաթողիկոսին Ասորոյց։ Հան-
գուցելոյն Հարապատք, Յակոբ
փաշա և Նշան Եփէնտի դաւիթ Ե-
տե կանգնած կաղօթէին ջերմե-
ռանդութեամբ և արտասուաց
հեղեղներ կը թափէին։ Չկնի Պա-
տարապին և գամբանական արարու-
ղութեանց՝ դադաղն եկեղեցիէն
հանուեցաւ ժամը 6 ին ատենե-
րը։ Թագապետական 60 ի չափ
Գալաթի մօմ ի ձեռնն երկու կող-
մանէ կառաջնորդէին. սոցա ե-
տեէն՝ Նարեկեան վարժարանի ա-
շակերտք, պսակներ բարձրացու-
ցած. ապա դասք եկեղեցական
դպրաց, դադաղին ծածկոցին ծո-
պերը բռնած էին խորեան Գրի-
գոր, Մագսուտ Սեպուհ, Աղար-
եան Անտոն, Յակոբեան Միքայիլ
և Ենէիտիւնեան Տիմիթրաքի Ե-
փէնտիք և Պ. Տըմօ, Պ. Օպուստո,
Արք. Շմայլ, Պ. Լըպէ, Պ. Լըմուսն,
և Պ. Չարիֆի։ Գաղաղին շուրջն
էին 100 ի չափ ոստիկանք՝ հրա-
ցաններն ի նշան սգոյ դիմելոյ։
Հանգուցելոյն եղբայրները շըր-
ջապատած էին կայսերական անձ-
նական դանձու և պետութեան
եղմոց պաշտօնատանց բարձրաս-
տիճան պաշտօնատարք, պալա-
տականք, գեպանականք և ազ-
գային ու օտարազգի սեղանաւո-
րական ու վաճառականական նը-
չաւոր ասոց մեծամեծք։ Փողոյ-
ններն անանցանիկ էին բաղմու-
թեամբ ժողովրդեան։ Թափոյն
այսպէս մինչև թագափմ Ս. Յա-
րութիւն եկեղեցւոյ առջև եկաւ,
և դադաղն անախ սևաքոյղեալ
քառաձի կառք մը դրուելով փո-
խադրեցաւ ճիշդի գերեզմանա-
տունն, և մարմինն պսակներով
ամրափակեալ ի դամբարանի նստի-
նեաց։ Յուղարկուողոց հարիւրա-
ւոր կառքեր հետեւեցան դադա-
ղին։ Հանգուցելոյն Հարապատք
դառնապէս արտասուեցին նաև
գամբարանին վերայ, դժուարին
կը լինէր մկիթարել դիւրեր։ Ս.
Յարութիւն եկեղեցւոյ առջև խա-
ղաղի Գոյֆայեան որբանոցի ա-
շակերտուհիք ալ սևազգեցեալ
կանգնած էին և չքեղահիւս պը-
սակ մը դրին դադաղին վերայ
Ս. Յակոբայ Հիւանդանոցի առջև
ալ դաւրոցական հագաբարձուք և

ասնունք շարուած, գեղեցիկ պը-
սակ մը աւելցուցին։
Ժամը 9 ին, Հանգուցելոյն
Հարապատք՝ տխուր և թախծեալ՝
ի տուն վերադարձան առ Մայր
իւրեանց և առ Գոյր. և ահա մը-
նիթ արութեան մաղթանօք և օրհ-
նութեամբ դարձեալ կողովուէր
Տունն Գաղաղեան։ Մեք ևս կը
մաղթեմք որ ամենայն ազէտը ու-
արկածք հեռի լինին այս փառա-
պանծ Տունէն, և ոչ ևս ի սուգ
և ի տխրութեան տեսնուի այս ա-
ռաքինազարդ Տունն, այս խոնար-
հութեան ու խաղաղութեան Օ-
թեանն, մնալով միշտ ընդ նուե-
րական հօխանեաւ Երկնից։
ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ
Պատուաւոր, Աստիճան, Պաշտօն և
Պարգև։ — Վճռարեկ ատենի ա-
ռաջին ընդհանուր դատախազ և
միանգամայն դատական բարենո-
րոգմանց յանձնաժողովոյ նախա-
դահ անուանեցաւ Վճռարեկ ա-
տենի դերնախագահ Լէպիպ Ե-
փէնտի։ — Վճռարեկ ատենի դեր-
նախագահ անուանեցաւ նոյն դա-
տարանի առաջին ընդհանուր դա-
տախազ Հայիմ պէյ։ — Արիւկեան
Տրիպուլոյ վերադննչ ատենի
ընդհանուր դատախազ անուանե-
ցաւ Սուրիական Տրիպուլոյ ընդ-
հանուր դատախազ օգնական
Մահմուտ Եփէնտի։ — Սուրիոյ Լաղ-
դըյէ դաւառի ընդհանուր դա-
տախազի օգնական անուանեցաւ
Ատանայի Իզիլ դաւառի նախնա-
կան դատարանի պատժական ճիւ-
ղին նախագահ Ահմետ Փարիս Ե-
փէնտի։ — Չորրորդ աստիճանի Մէ-
ճիտիյէ պատուանշան՝ Սարահսա-
նէի պաշտօնեաներէն հաղարապետ
Հիւսէյին Հիւսնի Եփէնտի և գեր-
հաղարապետ Հաճի Ալի Եփէն-
տի։ — Լոնտոնի օսմանեան դեռ-
պանատան առաջին քարտուղար
անուանեցաւ Ապտիւլհաք Համիտ
պէյ։ — Տրապիզոնի Չարչանպա
դաւառակի դայիմագամ անուա-
նեցաւ Աղլէսպատի Գայիմագամ
Մէհմետ Ալի Եփէնտի և նմա յա-
ջորդեց Լճէի նախորդ Գայիմագամ
Բէշտ Եփէնտի։ — Սանիէի երկ-
րորդ աստիճան տրուեցաւ մաք-
ոսյին վերտուեցութեան դիւանին
անօրէն Ահմետ Համիտ Եփէնտի,
և կրթական նախարարութեան
քարտուղար Վիլլէ Եփէնտի։ —
Սալիսի տոտիճան նոյն նախա-
րարութեան հաշուաւորութեան
դիւանի քարտուղարներէն Բարա-
հիմ պէյ, Սալիս Եփէնտի, արկղակալ
Վիլի Եփէնտի, Տէպ-
րէ դաւառի թղթակցութեանց
դիւանի քարտուղարներէն Նէճ-
մէտտին Եփէնտի, Ռուսուֆի
մահմուտական հասարակութեան
երեւելիներէն Նուրի Եփէնտի և
Պուրթէի հայ հասարակութեան
երեւելիներէն Ալիբաանդր Սիմէո-
նով Եփէնտի։ — Տագաբալան տե-
սուչ անուանեցաւ Մէտրիֆի քըն-
նիշ ժողովոյ նախագահ Ահմետ Ա-
րիֆի պէյ։ — Տրապիզոնի Թիւրք-
պալի դաւառակի Գայիմագամ ան-
ուանեցաւ Տրապիզոնի տաւանորդ-
դական արաց նախկին վերապե-
սուչ Մէհմետ պէյ։ — Տիւրքմա-
կերտի Ջերմիկ դաւառակի Գայ-
մագամ անուանեցաւ Սամսուրի
նախկին Գայիմագամ Բարահիմ
Լահմէ Եփէնտի։ — Սալիսի աս-
տիճան տրուեցաւ Միքիլ Եփէնտի
ժարանի չըմանաւարաններէն Գառ-

